

Marta Bład

Bibliografia publikacji Profesora Jerzego Wilkina (1947–2023)

Bibliography of Publications by Professor Jerzy Wilkin (1947–2023)

Bycie naukowcem zobowiązuje. Naukowiec bowiem, kształcąc swój umysł, nie tylko gromadzi dla siebie *episteme*, czyli wiedzę naukową, ale też winien przekazywać ją innym, głównie w postaci zapisanych myśli będących owocem jego zmaganiń badawczych. Ta misja społeczna jest najważniejsza, gdyż bez ciągłości i ewolucji wiedzy naukowej nie byłoby rozwoju cywilizacji. Dlatego z szacunkiem spoglądamy na każdego naukowca, który swoje życie poświęcił tak własnemu rozwojowi, jak i wysiłkowi przekazania *episteme* kolejnym pokoleniom.

Niniejszy artykuł ma na celu przedstawienie dorobku naukowego Profesora Jerzego Wilkina, wybitnego ekonomisty, który miał humanistyczną duszę, pracownika Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, znanego wszakże daleko poza murami Pałacu Staszica – *locum* Instytutu. Zebrana bibliografia ma na celu nie tylko uporządkowanie dorobku życia naukowego Profesora, lecz także ukazanie kierunków myślowych i ewolucji myśli tego badacza. Prezentacja dorobku naukowego stawia sobie również za cel kontynuację naukowej misji Profesora poprzez ukazanie kolejnym pokoleniom źródeł, z których można zaczerpnąć wiedzę na tematy fascynujące Jerzego Wilkina.

Profesor Wilkin był ekonomistą *in genere*, ukończył bowiem ówczesny Wydział Ekonomii Politycznej Uniwersytetu Warszawskiego, lecz myśli naukowe, już od początku swej drogi naukowej związał z rolnictwem, zaliczając się tym samym także do grona ekonomistów rolnych. Jego pierwszy artykuł naukowy (nie licząc czterech opublikowanych recenzji), który ukazał się w 1975 r., a więc w pięć lat po obronie magisterium, a rok przed obroną doktoratu, zatytułowany był: „Planowanie zmian

Dr hab. Marta Bład, prof. IRWiR PAN, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Zakład Integracji Europejskiej, ul. Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa, e-mail: marta.blad@wp.pl, ORCID: 0000-0003-3882-6281.

Utwór dostępny jest na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe.
[Creative Commons CC BY 4.0.](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

społeczno-ekonomicznych w rolnictwie”. Znakomita większość jego publikacji naukowych dotyczy właśnie spraw rolnych. W pierwszym okresie jego drogi naukowej były to głównie kwestie dotyczące dochodów ludności rolniczej, kolejno rozwijane w obrębie tzw. kwestii agrarnej, których ukoronowaniem, choć nie końcem, była praca habilitacyjna Profesora wydana w postaci książki o objętości 367 stron pt. *Współczesna kwestia agrarna* (1986). Jako ciekawostkę można tu podać, że cenzura lat 80. XX w. nie dopuściła do opublikowania jednej z części rozprawy habilitacyjnej Profesora, dotyczącej kwestii agrarnej w Izraelu. Niemniej jednak część ta została wydana osobno przez Wydział Nauk Ekonomicznych UW w formie liczącej 34 strony książeczki *Rolnictwo izraelskie – próba realizacji socjalistycznej utopii*.

Na dalszym etapie życia naukowego prace badawcze dotyczące rolnictwa były rozpatrywane przez Jerzego Wilkina głównie w kontekście europejskim: najpierw w perspektywie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, a potem Polski jako członka UE. Pierwszymi przedakcesyjnymi pracami naukowymi dotyczącymi rolnictwa były: książka z 1994 r. pod współredakcją Profesora *Problemy integracji rolnictwa polskiego z Unią Europejską* oraz artykuł „Rolnictwo polskie w perspektywie integracji europejskiej” opublikowany w 1998 r., a więc odpowiednio: 10 i 6 lat przed akcesją. Z biegiem lat Profesor zmierzał ku całościowym analizom związanym z członkostwem Polski w UE, w którego sens bardzo wierzył. W tym nurcie narodziły się takie prace, jak: *Integracja europejska jako projekt cywilizacyjny* (2019) czy *Unia Europejska – źródłem cennych korzyści ekonomicznych dla Polski* (2019).

Kolejną osią tematyczną zainteresowań Profesora były kwestie instytucjonalne. Pierwsza publikacja na ten temat to książka *Instytucje i instytucjonalizm w ekonomii*, napisana we współautorstwie z Maciejem Iwankiem i wydana w 1998 r. Ostatnią książką będącą uwieńczeniem prac badawczych Profesora nad ważnością instytucji jest praca z 2016 r. zatytułowana *Instytucjonalne i kulturowe podstawy gospodarowania. Humanistyczna perspektywa ekonomii*. Już jako niemal siedemdziesięcioletni mędrzec Profesor stwierdza w niej: „Świat instytucji społecznych jest sceną dramatu i zmusza do dokonywania trudnych wyborów. Trzeba jednak podkreślić, że istnienie instytucji społecznych jest nie tylko koniecznością, ale bywa błogosławieństwem. Instytucje na ogół ułatwiają życie człowieka w otoczeniu społecznym, pomagają w dokonywaniu wyborów i zapewniają znaczny zakres przewidywalności zachowań ludzi względem siebie” (s. 98).

Kolejny ważki problem podejmowany w pracach naukowych przez Jerzego Wilkina to kwestia jakości rządzenia. Monumentalnym dziełem w tej materii była książka z 2013 r. pod redakcją Profesora (i cztery rozdziały jego autorstwa): *Jakość rządzenia w Polsce. Jak ją badać, monitorować i poprawiać?*

Profesora żywo interesowały sprawy obywatelskie, społeczne. Jako człowiekowi, który od czasu studiów związany był z Uniwersytetem Warszawskim, leżało na sercu

dobro uniwersytetów jako instytucji kształcących, dlatego pisał także o misji uniwersytetu. Zatraskany też był o losy Polskiej Akademii Nauk, dając temu wyraz w artykule: „W poszukiwaniu godnego miejsca i znaczenia Polskiej Akademii Nauk” (2014). Angażował się też w kwestie finansowania szkół wyższych i kłopotliwy system parametryzacji. Chcąc ocalić od zapomnienia osiągnięcia znanych w środowisku osób, napisał też wspomnienia o swych zmarłych kolegach naukowcach: Jędrzeju Lewandowskim – promotorze jego pracy doktorskiej („Tworzenie i podział dochodów ludności rolniczej w Polsce”), który zainteresował go sprawami ekonomiki rolnictwa (1996), Marku Muszyńskim (2008), Aleksandrze Łukaszewicz (2019), Eugeniuszu Rychlewskim (2019) czy Franciszku Tomczaku (2021).

Należy też wspomnieć o kilkunastu ekspertyzach autorstwa Profesora, z których pierwsza opublikowana (we współautorstwie) w 1990 r. w języku angielskim i na zlecenie Banku Światowego zatytułowana była: „An Agricultural Strategy for Poland”. Anglojęzyczne ekspertyzy, jak i w ogóle artykuły, były w tamtym czasie – ponad 30 lat temu – rzadkością i przejawem zaangażowania w międzynarodowym środowisku. Profesor brał też udział w kongresach EAAE (European Association of Agricultural Economists), Europejskiego Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnych, co udokumentował w kilku relacjach publikacyjnych. Był też współtłumaczem dwóch opracowań, udzielił również 31 wywiadów, głównie w cyklicznych i rozpoznawalnych gazetach.

Z biegiem lat myśli Profesora stawały się coraz bardziej wysublimowane i naznaczone namysłem filozoficznym. Na ostatnim etapie życia Jerzego Wilkina pojawiły się takie publikacje, jak: „Czy ekonomia może być piękna?” (2009), „Czy ekonomistom potrzebna jest filozofia?” (2010), „Dlaczego ekonomia straciła duszę?” (2014), „Czy ekonomia jest nauką humanistyczną?” (2015) i wspomniana już książka z 2016 r. mająca podtytuł: *Humanistyczna perspektywa ekonomii*. Niewątpliwie Profesor Wilkin był tym, który przełamał wśród ekonomistów mit o ekonomii jako o nauce twardej i zmatematyzowanej.

Profesor był aktywny naukowo praktycznie do końca życia, dopóki pozwalały mu na to siły: był w trakcie pisania książki o państwowych gospodarstwach rolnych, którą to pracę przerwała jego niespodziewana choroba i śmierć. Do tematyki PGR-ów wrócił Profesor z potrzeby serca, chcąc tą książką uzupełnić swoje dwa artykuły z 1997 i 1998 r. dotyczące obszarów popegeerowskich po transformacji systemowej, oparte na badaniach własnych, które miały być wzbogacone nagromadzoną w późniejszych latach wiedzą. Zdaje się, że dla Profesora pasja nauki była siłą napędową jego życia i chyba uważał, że *navigare necesse est, vivere non necesse*.

Zebrana poniżej bibliografia liczy sobie niemal 400 pozycji (12 książek autorских – w tym 5 liczących więcej niż 100 stron, 42 książki pod redakcją, 71 artykułów naukowych, 139 rozdziałów w książkach, 21 recenzji, 27 artykułów popularnonaukowych, 2 tłumaczenia oraz 45 pozycji zaklasyfikowanych do działu „varia”

i 31 opublikowanych wywiadów). Pod każdą z nich kryje się sumienna i twórcza praca Jerzego Wilkina. Profesor pisał o rzeczach ważnych. Parafrazując Williama Szekspira: „Pisać to mało, trzeba pisać do rzeczy”. Dlatego nie tyle chcę podkreślić liczbę publikacji (choć niemałą), ile ich wysoką jakość. Niech ten wypis będzie zachętą do zapoznania się z myślą naukową Jerzego Wilkina, tą, która czytelnika najbardziej zainteresuje: może to będzie miejsce rolnictwa polskiego w UE, a może namysł nad ekonomią, nad pytaniem, czy już straciła duszę? Choć księga życia Jerzego Wilkina jest już zamknięta, księga naukowa Profesora, mogąca być źródłem inspiracji, wciąż czeka na nowe odkrycia.

Książki autorskie

1. (1979). *Stosunki produkcji w rolnictwie wybranych krajów socjalistycznych* (ss. 141). Warszawa: Instytut Podstawowych Problemów Marksizmu-Leninizmu KC PZPR.
2. (1985). *Rolnictwo izraelskie – próba realizacji socjalistycznej utopii* (ss. 34). Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego.
3. (1986). *Współczesna kwestia agrarna* (ss. 367). Warszawa: PWN
4. (1991). *The Balcerowicz Plan* (ss. 17). PPRG Discussion Papers no 14. Warsaw: Polish Policy Research Group Warsaw University (współautorstwo: A. Moskwa).
5. (1993). *The Sequence and Speed of Economic Transformation* (ss. 38). PPRG Discussion Papers no 22. Warsaw: Polish Policy Research Group Warsaw University.
6. (1995). *Jaki kapitalizm, jaka Polska?* (ss. 166). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
7. (1996). *Międzynarodowe uwarunkowania strategii rozwoju rolnictwa w Polsce* (ss. 24). Warszawa: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej.
8. (1996). *Problemy obszarów wiejskich w polityce rozwoju gospodarczego Polski* (ss. 19). Warszawa: Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA i Komitet Ekonomiki Rolnictwa PAN.
9. (1997). *Instytucje i instytucjonalizm w ekonomii* (ss. 136). Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Wydział Nauk Ekonomicznych (współautorstwo: M. Iwanek).
10. (1998). *Czy integracja europejska jest szansą dla polskiego rolnictwa?* (ss. 46). Olecko: Ośrodek Doradztwa Rolniczego.
11. (2003). *Rolnictwo polskie wobec integracji europejskiej. Możliwości rozwojowe, bariery i strategie adaptacyjne* (ss. 48). Warszawa: Krajowa Rada Spółdzielcza (współautorstwo: F. Tomczak).
12. (2016). *Instytucjonalne i kulturowe podstawy gospodarowania. Humanistyczna perspektywa ekonomii* (ss. 262). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Książki pod redakcją

1. (1988). *Gospodarka chłopska w systemie gospodarki socjalistycznej. Podstawy i skuteczność mechanizmu adaptacji* (ss. 238). Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego.
2. (1989). *Peasant Farming in the System of the Socialist Economy: Foundations and Efficiency of Adjustment Mechanisms* (ss. 104). Warsaw: Department of Economic Sciences.
3. (1992). *500-lecie spotkania dwóch światów. Perspektywa polska. Materiały z Konferencji Uniwersytetu Warszawskiego, 26 marca 1992 r.* (ss. 173). J. Wilkin (koordynacja), współkoordynator: A. Dembicz, red. E. Kinast. Warszawa: Centrum Studiów Latinoamerykańskich Uniwersytetu Warszawskiego.
4. (1994). *Problemy integracji rolnictwa polskiego z Unią Europejską* (ss. 280). Warszawa: Fundacja Rozwój SGGW (współredaktorzy: A. Kwieciński, H. Runowski).
5. (1996). *Produkcyjne i konsumpcyjne zachowania gospodarstw wiejskich w okresie przemian systemowych* (ss. 144). Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego (współredaktor: J. Lewandowski).
6. (1997). *Efektywność a sprawiedliwość* (ss. 204). Warszawa: Key Text.
7. (2000). *Polska wieś 2000. Raport o stanie wsi* (ss. 102). Warszawa: Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa (wersja angielska: *Rural Poland 2000*).
8. (2001). *Przyszłość wsi polskiej. Wizje, strategie, koncepcje* (ss. 197). Warszawa: Instytut Spraw Publicznych (współredaktorzy: L. Kolarska-Bobińska, A. Rosner).
9. (2002). *Meandry instytucjonalizacji. Dostosowanie Polski do Unii Europejskiej* (ss. 217). Seria: EU – monitoring VI. Kraków: Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej; Warszawa: Fundacja im. Friedricha Eberta (współredaktor: M. Marody) (wersja angielska: *The Vagaries of Institution Building: Poland's Adjustment to the European Union*).
10. (2002). *Polska wieś. Raport o stanie wsi* (ss. 136). Warszawa: Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa (J. Wilkin – konsultant naukowy) (wersja angielska: *Rural Poland: The Countryside Report*).
11. (2003). *Ekonomia dla prawników i nie tylko* (ss. 534). Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis (współredaktor: M. Bednarski).
12. (2003). *Na prostej? Polska w przededniu członkostwa w UE* (ss. 250). Seria: EU-monitoring VII. Kraków: Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej; Warszawa: Fundacja im. Friedricha Eberta (współredaktor: M. Marody) (wersja angielska: *On Course? Poland on the Eve of EU Accession*).

13. (2003). *Podstawy strategii zintegrowanego rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce* (ss. 363). Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego.
14. (2004). *Czym jest ekonomia polityczna dzisiaj?* (ss. 145). Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego.
15. (2004). *Polska wieś po wejściu do Unii Europejskiej* (ss. 180). Warszawa: Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa (J. Wilkin – konsultant naukowy).
16. (2005). *Polska wieś 2025. Wizja rozwoju* (ss. 215). Warszawa: Fundusz Współpracy.
17. (2005). *Teoria wyboru publicznego. Wstęp do ekonomicznej analizy polityki i funkcjonowania sfery publicznej* (ss. 219). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
18. (2006). *Polska strategia w procesie kształtowania Unii Europejskiej wobec obszarów wiejskich i rolnictwa* (ss. 161). Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN (współredaktorzy: M. Błąd, D. Klepacka).
19. (2006). *Polska wieś 2006. Raport o stanie wsi* (ss. 188). Warszawa: Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa (współredaktor: I. Nurzyńska).
20. (2008). *Polska wieś 2008. Raport o stanie wsi* (ss. 218). Warszawa: Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa. (współredaktor: I. Nurzyńska) (wersja angielska: *Rural Poland 2008: Rural Development Report*).
21. (2008). *Restructuring Market Relations in Food and Agriculture in Central and Eastern Europe: Impacts upon Small Farmers* (ss. 322). Budapeszt: Agroinform Publishers (współredaktorzy: C. Csaki, C. Forgacs, D. Milczarek-Andrzejewska).
22. (2009). *Więzi społeczne i przemiany gospodarcze. Polska i inne kraje europejskie (zbiór esejów przygotowanych na jubileusz Zofii Moreckiej)*. Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (współredaktorzy: S. Golinowska, M. Bednarski, U. Sztanderska, M.W. Socha, B. Balcerzak-Paradowska).
23. (2010). *Ekonomia i ekonomiści w czasach przełomu* (ss. 316). Warszawa: Polskie Towarzystwo Ekonomiczne (współredaktor: E. Mączyńska).
24. (2010). *Polska wieś 2010. Raport o stanie wsi* (ss. 208). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar (współredaktor: I. Nurzyńska) (wersja angielska: *Rural Poland 2010: Rural Development Report*).
25. (2010). *Reformowanie systemu szkolnictwa wyższego w Polsce – uwarunkowania ekonomiczno-finansowe i prawne* (ss. 124). Warszawa: Ośrodek Analiz Ekonomicznych Sektora Publicznego, Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego i Fundacja Rektorów Polskich.
26. (2010). *Wielofunkcyjność rolnictwa. Kierunki badań, podstawy metodologiczne i implikacje praktyczne* (ss. 228). Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN.

27. (2011). *Wybrane zagadnienia dotyczące finansowania uczelni* (ss. 107). Warszawa: Centrum Analiz i Dialogu Fundacji Rektorów Polskich, Akademia Leona Koźmińskiego (współredaktor: J. Barcz).
28. (2012). *Między ekonomią a historią* (ss. 580). Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku (współredaktorzy: R. Dziemianowicz, A. Kargol-Wasiluk, M. Zalesko).
29. (2012). *Polska wieś 2012. Raport o stanie wsi* (ss. 244). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar (współredaktor: I. Nurzyńska).
30. (2012). *Teoria wyboru publicznego. Główne nurty i zastosowania* (ss. 281). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
31. (2013). *Jakość rządzenia w Polsce. Jak ją badać, monitorować i poprawiać?* (ss. 467). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
32. (2013). *Problemy społeczne i ekonomiczne drobnych gospodarstw rolnych w Europie* (ss. 82). Kraków: Centrum Doradztwa Rolniczego. Oddział (współredaktorzy: J. Żmija, C. Alexandri, A. Czyżewski, K. Gorlach, A. Kaleta, M. Kłodziński, J. Kozari, S. Sorys, S. Urban, F. Vanni, J. Zegar).
33. (2016). *Polska wieś 2016. Raport o stanie wsi* (ss. 252). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar (współredaktor: I. Nurzyńska) (wersja angielska: *Rural Poland 2016: The Report on the State of Rural Areas*).
34. (2017). *Globalizacja, integracja europejska a suwerenność państwa* (ss. 159). Warszawa: Polska Akademia Nauk, Komitet Prognoz „Polska 2000 Plus”.
35. (2018). *Polska wieś 2018. Raport o stanie wsi* (ss. 247). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar (współredaktor: I. Nurzyńska) (wersja angielska: *Rural Poland 2018: The Report on the State of Rural Areas*).
36. (2019). *Ciągłość i zmiana. Sto lat rozwoju polskiej wsi* (ss. 697). T. 1. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Wydawnictwo Naukowe Scholar (współredaktorzy: M. Halamska, M. Stanny).
37. (2019). *Ciągłość i zmiana. Sto lat rozwoju polskiej wsi* (ss. 552). T. 2. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Wydawnictwo Naukowe Scholar (współredaktorzy: M. Halamska, M. Stanny).
38. (2019). *Poland in the European Union: Achievements, Problems & Prospects* (ss. 93). Warsaw: Biuro Upowszechniania i Promocji Nauki PAN, Polska Akademia Nauk.
39. (2020). *Polska wieś 2020. Raport o stanie wsi* (ss. 217). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar (współredaktor: A. Hałasiewicz).
40. (2021). *Ciągłość i zmiana. Sto lat rozwoju polskiej wsi* (ss. 458). T. 3. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Wydawnictwo Naukowe Scholar (współredaktorzy: M. Halamska, M. Stanny).

41. (2022). *Polska wieś 2022. Raport o stanie wsi* (ss. 223). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar (współredaktor: A. Hałasiewicz).
42. (2022). *Sfera realna i regulacyjna gospodarki* (ss. 648). Warszawa: Polskie Towarzystwo Ekonomiczne (współredaktorzy: S. Owsiak, M. Zaleska).

Artykuły naukowe

1. (1975). Planowanie zmian społeczno-ekonomicznych w rolnictwie. *Biuletyn Naukowy Instytutu Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego*, 31, 85–89.
2. (1976). Rodzaje i funkcje dochodów ludności rolniczej. *Ekonomia*, 34, 103–125.
3. (1976). Współczesne ujęcie przebrzmiałych teorii (artykuł polemiczny). *Ekonomia*, 35, 117–130.
4. (1978). Czynniki kształtujące dochody i konsumpcję ludności rolniczej o mieszanym źródle dochodów. *Wiś i Rolnictwo*, 4, 159–168.
5. (1979). Kształtowanie dochodów i konsumpcji ludności wiejskiej na przykładzie wybranych krajów socjalistycznych. *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*, 4, 42–60.
6. (1981). Problem drobnych farm jako element kwestii agrarnej w USA. *Wiś i Rolnictwo*, 1, 197–212.
7. (1981). Stosunki produkcji w społeczno-ekonomicznej strukturze państwa socjalistycznego. *Ekonomia*, 41, 27–45.
8. (1983). Reforma gospodarcza w świetle teorii gospodarki socjalistycznej. *Ekonomista*, 3/4, 711–715.
9. (1984). Przedsiębiorstwo a proces uspołeczniania środków produkcji. *Ekonomia*, 43, 21–32.
10. (1985). Społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju rolnictwa w Izraelu. *Ekonomia*, 45, 35–52.
11. (1986). Kontrowersje wokół parytetu dochodów ludności rolniczej. Aspekty ekonomiczne i społeczne. *Ekonomista*, 6, 1083–1102.
12. (1986). Przemiany w rolnictwie a teoria gospodarki socjalistycznej. Charakter wyzwań i zakres odpowiedzi. *Wiś i Rolnictwo*, 2, 7–31.
13. (1987). Gospodarstwa chłopów-robotników jako system gospodarczy oraz wyznacznik sposobu życia. *Ekonomia*, 49, 157–171.
14. (1988). Reakcja chłopów na politykę rolną państwa w perspektywie historycznej. *Kultura i Społeczeństwo*, 4, 205–224.
15. (1988). The induced innovation model of agricultural development and the socialist economic system. *European Review of Agricultural Economics*, 2/3, 211–220.

16. (1989). Le modèle d'innovation induite du développement agricole et le système économique socialiste. *Économie Rurale*, 1, 42–46.
17. (1991). Ekonomika rolnictwa w nauczaniu uniwersyteckim. *Studia i Materiały COMSE* [Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Ekonomicznych w Warszawie], 59, 123–127.
18. (1994). Aspects of integration between Western and Eastern Europe. *European Review of Agricultural Economics*, 3/4, 407–408.
19. (1994). Polityka rolna państwa. Poziom niezbędnej aktywności. *Ekonomista*, 4, 493–505.
20. (1994). Rolnictwo a gospodarka rynkowa. *Postępy Nauk Rolniczych*, 2, 3–9.
21. (1996). Strategia rozwoju obszarów wiejskich. *Gospodarka Narodowa*, 11, 66–73.
22. (1997). New regional roles for agriculture. *European Review of Agricultural Economics*, 3/4, 547–548.
23. (1998). Rolnictwo polskie w perspektywie integracji europejskiej. *Gospodarka Narodowa*, nr specjalny, 81–94.
24. (1998). Rozwój terenów wiejskich w Polsce w świetle przyszłego członkostwa w Unii Europejskiej. *Wieś i Rolnictwo*, 4, 89–101 (współautorstwo: M. Kłodziński).
25. (1999). Rural development in Poland: Barriers and priorities. *Wieś i Rolnictwo* (wydanie specjalne), 2, 11–12 (współautorstwo: M. Kłodziński).
26. (1999). Rural Poland in the process of systemic transformation: Attitudes of the rural population towards the market, state and European integration. *Emergo – Journal of Transforming Economies and Societies*, 4, 75–86.
27. (1999). W poszukiwaniu modelu polskiego kapitalizmu. *Optimum. Studia Ekonomiczne*, 2, 7–24.
28. (2000). Postawy rolników i ludności wiejskiej w Polsce wobec rynku, państwa i Unii Europejskiej. *Optimum. Studia Ekonomiczne*, 2, 107–124.
29. (2000). The economics of agriculture and rural areas in Poland: Basic problems and directions for development. *Eastern European Countryside*, 5, 19–26.
30. (2001). Funkcjonowanie państwa a wieś i rolnictwo – oczekiwania, rozczarowania, potrzeby. *Wieś i Rolnictwo*, 1, 64–82.
31. (2001). Instytucjonalne uwarunkowania modernizacji wsi w Polsce. *Postępy Nauk Rolniczych*, 4, 129–137.
32. (2002). Integracja wsi i rolnictwa polskiego z Unią Europejską. *Heureka. Problemy społecznego ruchu naukowego*, 1/2, 83–99 (współautorstwo: F. Tomczak).
33. (2002). Spór o przyszły kształt polityki Unii Europejskiej wobec rolnictwa i obszarów wiejskich. *Wieś i Rolnictwo*, 2, 68–80.
34. (2002). Wieś – społeczeństwo – państwo. Nowe podstawy dyskursu społecznego w sprawach wsi w Polsce. *Wieś i Rolnictwo*, 2, 28–40.

35. (2003). Kierunki i uwarunkowania wykorzystania instrumentów wspólnej polityki rolnej w odniesieniu do polskiego rolnictwa i obszarów wiejskich. *Wieś i Rolnictwo*, 1, 50–74.
36. (2003). Szanse polskiej wsi i rolnictwa w integracji z Unią Europejską. *Ubezpieczenia w Rolnictwie – Materiały i Studia*, 2, 25–32 (współautorstwo: A. Kaleta).
37. (2004). Dlaczego potrzebujemy długookresowej strategii zintegrowanego rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce? *Wieś i Rolnictwo*, 2, 154–170.
38. (2004). Globalizacja – moje nadzieje i obawy. *Res Publica Nova*, 2, 86–93.
39. (2004). Miejsce i rola rolnictwa w gospodarce narodowej. *Postępy Nauk Rolniczych*, 2, 19–29.
40. (2004). Trade liberalisation and multifunctionality of agriculture. *Eastern European Countryside*, 10, 191–195 (współautorstwo: D. Klepacka).
41. (2005). Instytucjonalne podstawy rozwoju gospodarczego. *Zagadnienia Ekonomiczne*, 3, 5–16.
42. (2007). Czym jest gospodarka społeczna i jakie ma znaczenie we współczesnym społeczeństwie? *Ekonomia Społeczna*, 1, 51–52.
43. (2008). Ewolucja paradygmatów rozwoju obszarów wiejskich. *Wieś i Rolnictwo*, 3, 18–28.
44. (2008). Regoverning the dairy sector in Poland. *Society and Economy*, 1, 29–77 (współautorstwo: D. Milczarek-Andrzejewska, A. Malak-Rawlikowska, J. Fałkowski).
45. (2008). Sfera publiczna i sfera prywatna. Co je dzieli i łączy? *Optimum. Studia ekonomiczne*, 4, 5–17.
46. (2009). Czy ekonomia może być piękna? Rozważania o przedmiocie i metodzie ekonomii. *Ekonomista*, 3, 295–313.
47. (2009). Ekonomia polityczna reform Wspólnej Polityki Rolnej. *Gospodarka Narodowa*, 1/2, 1–25.
48. (2009). Wielofunkcyjność rolnictwa – konceptualizacja i operacjonalizacja zjawiska. *Wieś i Rolnictwo*, 4, 9–28.
49. (2010). Ile kosztuje dobry uniwersytet? *Nauka*, 4, 137–146.
50. (2010). Słabość państwa w jego relacji do gospodarki i słabość ekonomicznej teorii państwa. *Zarządzanie Publiczne*, 1, 25–36.
51. (2011). Institutional equilibrium: What is it about and what is its role in the economy? *Ekonomia/Economics*, 3, 26–37.
52. (2011). Przyszłość Wspólnej Polityki Rolnej po 2013 roku – próba podsumowania dyskusji. *Wieś i Rolnictwo*, 1, 28–36.
53. (2011). Wielofunkcyjność wsi i rolnictwa a rozwój zrównoważony. *Wieś i Rolnictwo*, 4, 27–39.

54. (2012). Czy badanie wielozawodowości rodzin rolniczych ma sens? (artykuł polemiczny). *Wiś i Rolnictwo*, 2, 146–150.
55. (2012). Czy współczesna ekonomia jest instrukcją obsługi mechanizmu gospodarczego? *Ekonomista*, 3, 377–380.
56. (2012). Komu potrzebne są nauki społeczne? Nauki społeczne w polskiej i europejskiej przestrzeni badawczej oraz w rozwiązywaniu problemów rozwoju. *Nauka*, 4, 17–32.
57. (2013). Aksjologia i prakseologia polityki wobec drobnych gospodarstw rolnych w Polsce i w Unii Europejskiej. *Wiś i Rolnictwo*, 2, 43–54.
58. (2014). Dlaczego ekonomia straciła duszę? *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego*, 1, 15–20.
59. (2014). Ziemia rolnicza – dobro wielofunkcyjne. *Wiś i Rolnictwo*, 1, 113–122.
60. (2015). Jaka ma być misja uniwersytetu w warunkach przełomu cywilizacyjnego? *Przyszłość. Świat – Europa – Polska*, 1, 104–110.
61. (2015). Międzynarodowe uwarunkowania wykorzystania ziemi rolniczej. *Problemy Rolnictwa Światowego*, 1, 154–160.
62. (2016). Państwo a gospodarka – fundamentalne współzależności. *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego*, 3, 20–28.
63. (2017). Współczesne państwo wobec triady funkcjonalnej. Wartości – normy – dobra. *Zarządzanie Publiczne*, 1, 125–133.
64. (2017). Zmiany instytucjonalne i transformacja systemów ekonomicznych – podstawy teoretyczne i doświadczenia. *Studia Ekonomiczne. Economic Studies*, 2, 162–176.
65. (2018). Czy istnieje teoria rozwoju obszarów wiejskich i czy takiej teorii potrzebujemy? *Wiś i Rolnictwo*, 1, 15–32.
66. (2019). Równowaga instytucjonalna – fundament równowagi gospodarczej. *Ekonomista*, 6, 659–679 (współautorstwo: A. Kargol-Wasiluk, M. Zalesko).
67. (2019). Rural Poland and the EU: Rural connections. *The European Rural Development Magazine*, Spring/Summer, 38–39 (współautorstwo: K. Panfil).
68. (2020). Agriculture vs climate. *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*, 4, 180–186.
69. (2020). Czym jest postprawda i jakie są jej konsekwencje? *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego*, nr 2, 20–23.
70. (2020). Konflikt o ziemię rolną. Perspektywa ekonomiczna. *Gospodarka Narodowa*, 4, 5–31 (współautorstwo: D. Milczarek-Andrzejewska, R. Marks-Bielska, A. Czarnecki, A. Bartczak).
71. (2023). Sprawiedliwość – najważniejsza cnota społecznych instytucji. *Wiś i Rolnictwo*, 1, 23–38.

Rozdziały w książkach

1. (1981). Ewolucja stosunków produkcji w uspołecznionym rolnictwie krajów socjalistycznych. W: J. Lewandowski, R. Wolniak (red.). *Stosunki produkcji i ich ewolucja* (s. 117–131). Warszawa: Książka i Wiedza (współautorstwo: E. Czerwińska).
2. (1981). Kierunki reform polityczno-gospodarczych w Polsce. W: R. Krawczyk (red.). *Reforma gospodarcza – propozycje, tendencje, kierunki dyskusji* (s. 201–278). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne (współautorstwo: A. Moskwa, M. Socha).
3. (1987). Czynniki wzrostu i rozwoju gospodarczego. W: J. Lewandowski, W.B. Szyber (red.). *Ekonomia polityczna* (s. 214–236). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
4. (1987). Zatrudnienie i postęp techniczny. W: J. Lewandowski, W.B. Szyber (red.). *Ekonomia polityczna* (s. 237–253). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
5. (1988). Chłopski składnik losów gospodarki socjalistycznej (ze szczególnym uwzględnieniem polskich doświadczeń). W: J. Wilkin (red.). *Gospodarka chłopska w systemie gospodarki socjalistycznej. Podstawy i skuteczność mechanizmu adaptacji* (s. 7–35). Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego.
6. (1988). Ekonomiczne mechanizmy kształtujące zachowania gospodarstw o mieszanych źródłach dochodów. W: J. Lewandowski (red.). *Ekonomiczne mechanizmy kształtujące zachowania gospodarstw wiejskich* (s. 52–79). Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego.
7. (1988). Metodologiczne podstawy badania zachowań gospodarstw wiejskich. W: J. Lewandowski (red.). *Ekonomiczne mechanizmy kształtujące zachowania gospodarstw wiejskich* (s. 3–23). Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego.
8. (1988). Rolnictwo i gospodarka żywnościowa w roli bufora polskiej gospodarki. W: *Nasza kondycja i nasze perspektywy* (s. 99–107). Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego [zbiór esejów, na prawach rękopisu].
9. (1989). Nauczanie ekonomii politycznej w procesie kształcenia studentów kierunków nieekonomicznych. Dotychczasowe problemy i sposoby ich rozwiązywania. W: B. Fotowicz-Kata, H. Jastrzębska-Smoląga (red.). *Dydaktyka ekonomii politycznej z uwzględnieniem teorii i praktyki gospodarczej* (s. 103–108). Siedlce: Wyższa Szkoła Pedagogiczno-Rolnicza.
10. (1989). Private agriculture and socialism: The Polish experience. W: R. Clarke (red.). *Poland: The Economy in the 1980's* (s. 61–71). London: Longman.

11. (1990). Społeczne i ekonomiczne kryteria oceny efektywności gospodarowania w rolnictwie. W: J. Lewandowski (red.). *Polityka rolna w okresie przemian systemowych* (s. 11–121). Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych UW.
12. (1991). Teoria socjalistycznego systemu gospodarczego – kierunki ewolucji i proces rozpadu. W: E. Domańska (red.). *Pamięci Edwarda Lipińskiego. Szkice ekonomiczne* (s. 225–250). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne.
13. (1992). *Drogi wyjścia z polskiego kryzysu gospodarczego*. Z. Sadowski (red.). Warszawa: Key Text (współautorstwo: Z. Fedorowicz, M. Kabaj, A. Karpiński, J. Kotowicz-Jawor, J. Lipiński, M. Misiak, B. Miszewski, M. Nasiłowski, U. Płowiec, J. Wierzbowski, M. Wypych).
14. (1992). Perspektywy rozwoju studiów amerykańskich w Polsce. W: J. Wilkin, A. Dembic (koordynacja), E. Kinast (red.). *500-lecie spotkania dwóch światów. Perspektywa polska. Materiały z Konferencji Uniwersytetu Warszawskiego, 26 marca 1992 r.* (s. 51–54). Warszawa: Centrum Studiów Latinoamerykańskich UW.
15. (1992). Rolnictwo – hamulec czy motor transformacji polskiej gospodarki. W: A. Kwieciński (red.). *Znaczenie rolnictwa w procesie transformacji gospodarczej w Polsce* (s. 7–16). Polish Policy Research Group Discussion Papers. Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego.
16. (1992). The Role of peasants in the systemic transformation of the Polish economy. W: B.S. Katz, L. Rittenberg (red.). *The Economic Transformation of Eastern Europe: Views from Within* (s. 167–178). Westport: Praeger.
17. (1993). Demokracja a gospodarka rynkowa – podstawowe współzależności i doświadczenia. W: *Gospodarka polska w okresie zmian. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Wydział Nauk Ekonomicznych UW (w dniach 8–10 października 1993 roku)* (s. 29–44). Sopot: Uniwersytet Warszawski, Wydział Nauk Ekonomicznych.
18. (1993). Integracja i liberalizacja gospodarcza a sprawy polskiego rolnictwa. Podstawowe problemy i współzależności. W: A. Marszałek (red.). *Transformacja rolnictwa polskiego w perspektywie integracji ze Wspólnotami Europejskimi* (s. 35–51). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
19. (1994). Kilka refleksji na temat roli państwa w gospodarce rynkowej. W: *Państwo kontra rynek* (s. 1–27). Wikno: Wydział Nauk Ekonomicznych, Uniwersytet Warszawski.
20. (1994). Reformy instytucjonalne w procesie modernizacji polskiego rolnictwa i przystosowania do warunków EWG. W: A. Kwieciński, H. Runowski, J. Wilkin (red.). *Problemy integracji rolnictwa polskiego z Unią Europejską* (s. 143–153). Warszawa: Fundacja Rozwój SGGW.

21. (1994). The sequence and speed of economic transformation. W: *A Comparative Study of Policy-making Structures: Dynamic Interactions among Politics, Bureaucracy and Business in the Decision-making Process* (s. 163–200). Korea: The Korean Association for Public Administration.
22. (1995). Reforming Polish agriculture: Conflict of interests and expectations. W: U. van Beek (red.). *South Africa and Poland in Transition: A Comparative Perspective* (s. 433–456). Pretoria: HSRC Publishers.
23. (1996). Transformacja rolnictwa – inna perspektywa. W: M. Okólski, U. Sztanderska (red.). *Studia nad reformowaną gospodarką. Aspekty instytucjonalne* (s. 329–354). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
24. (1996). Ziemia i wartości – aksjologiczne przesłanki polityki rolnej i polityki wiejskiej. W: B. Kozuch (red.). *Ekonomika i polityka rolna w procesie transformowania gospodarki* (s. 37–46). Białystok: Dział Wydawnictw Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku.
25. (1997). Central and east European agriculture in transition. W: W.V. Wallace (red.). *Restructuring Economies Poland and Scotland* (s. 90–97). Warsaw: Faculty of Economics.
26. (1997). Globalizm i lokalizm we współczesnym rozwoju gospodarczym. W: B. Kozuch (red.). *Rozwój gospodarczy i zmiany strukturalne w ujęciu regionalnym* (s. 11–18), t. 1. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
27. (1997). Główne uwarunkowania ewolucji systemu gospodarczego w Polsce. W: J. Kochanowicz, T. Kowalik, A. Koźmiński, W. Morawski, J. Staniszkis, J. Wilkin. *Ustrojowa wizja gospodarki polskiej* (s. 147–167). Warszawa: Instytut Rozwoju i Studiów Strategicznych.
28. (1997). Przedsiębiorczość na wsi – główne determinanty i uwarunkowania. W: J. Żmija, A. Krasnodębski (red.). *Przedsiębiorczość w agrobiznesie a rozwój terenów wiejskich* (s. 25–33). Rzeszów: Akademia Rolnicza im. Kołłątaja w Krakowie, Wydział Ekonomiczny w Rzeszowie.
29. (1997). Zagospodarowywanie ziemi i siły roboczej. Dylematy polityki społeczno-ekonomicznej wobec obszarów popegeerowskich. W: M. Kłodziński, A. Rosner (red.). *Ekonomiczne i społeczne uwarunkowania i możliwości wielofunkcyjnego rozwoju wsi w Polsce* (s. 289–303). Warszawa: Wydawnictwo SGGW.
30. (1998). Przekształcenia państwowych gospodarstw rolnych – procesy racjonalizacji i marginalizacji. W: B. Fedyszak-Radziejowska (red.). *Wielkoobszarowe gospodarstwa rolne, ich załogi i nowi gospodarze* (s. 43–55). Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN.
31. (1998). Rolnictwo i obszary wiejskie. W: J. Hausner, M. Marody, J. Wilkin, A. Wojtyna, M. Zirk-Sadowski [autorzy]. *Przystąpienie czy integracja? Polska droga do Unii Europejskiej* (s. 67–98). Seria: EU-monitoring II. Warszawa:

- Fundacja im. Friedricha Eberta (wersja angielska: *Accession or Integration? Poland's Road to the European Union*).
32. (1998). Znaczenie inwestycji zagranicznych w procesie modernizacji gospodarki żywnościowej w Polsce. W: Z. Olesiński (red.). *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce* (s. 136–151). Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
 33. (1999). *Trzy Polski. Potencjał i bariery integracji z Unią Europejską* (ss. 178). J. Hauser, M. Marody (red.). Seria: EU-monitoring III. Warszawa: Fundacja im. Friedricha Eberta (współautorstwo: J. Hausner, S. Krajewski, M. Marody, A. Wojtyna, M. Zirk-Sadowski).
 34. (1999). Wielofunkcyjna wieś i wielofunkcyjne rolnictwo w polityce państwa. W: M. Bednarkiewicz (red.). *Społeczne aspekty transformacji systemowej w Polsce* (s. 66–77). Warszawa: Wydawnictwo Key Text.
 35. (2000). Gospodarstwa inwestujące oraz gospodarstwa upadające – strategie dostosowawcze. W: X. Dolińska (red.). *Chłop, rolnik, farmer? Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej – nadzieje i obawy polskiej wsi* (s. 140–147). Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.
 36. (2000). *Jakość rządzenia. Polska bliżej Unii Europejskiej?* (ss. 205). J. Hausner, M. Marody (red.). Seria: EU-monitoring IV. Kraków: Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej; Warszawa: Fundacja im. Friedricha Eberta (współautorstwo: J. Hausner, M. Marody, J. Szlachta, A. Wojtyna, M. Zirk-Sadowski, przy współpracy J. Górniaka i S. Mazura) (wersja angielska: *The Quality of Governance: Poland Closer to the European Union?*).
 37. (2000). Polskie rolnictwo a Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej. W: X. Dolińska (red.). *Chłop, rolnik, farmer? Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej – nadzieje i obawy polskiej wsi* (s. 191–197). Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.
 38. (2000). Postrzeganie przez ludność wiejską roli państwa w transformacji polskiego rolnictwa. W: X. Dolińska (red.). *Chłop, rolnik, farmer? Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej – nadzieje i obawy polskiej wsi* (s. 80–85). Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.
 39. (2000). Struktura wsi i rolnictwa – Polska a kraje Unii Europejskiej. W: X. Dolińska (red.). *Chłop, rolnik, farmer? Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej – nadzieje i obawy polskiej wsi* (s. 34–52). Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.
 40. (2001). Polish agriculture, rural areas and EU enlargement. W: G. Blazyca, R. Rapacki (red.). *Poland into the New Millennium* (s. 231–245). Cheltenham, Northampton: Edward Elgar.
 41. (2001). *Polski talk show. Dialog społeczny a integracja europejska* (ss. 210). J. Hausner, M. Marody (red.). Seria: EU-monitoring V. Kraków: Małopolska

- Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej w Krakowie oraz Fundacja F. Eberta (współautorstwo: J. Hausner, M. Marody, J. Rutkowski, A. Wojtyna, M. Zirk-Sadowski; przy współpracy J. Górniaka i S. Mazura) (wersja angielska: *Polish Talk Show: Social Dialogue and European Integration*).
42. (2001). Rolnictwo i wyżywienie – tendencje i paradoksy rozwoju. W: M. Dobroczyński, A. Jasińska (red.). *Wiek wielkich przemian* (s. 53–70). Warszawa-Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
 43. (2001). Struktura agrarna. W: W. Kuczyński (red.). *Dziesięciolecie Polski Niepodległej 1989–1999* (s. 652–654). Warszawa: Fundacja Księgi Dziesięciolecia Polski Niepodległej, United Publishers & Productions.
 44. (2001). Szanse polskiego rolnictwa „jakościowego” w zintegrowanej Europie. W: J. Sokólska, K. Vinaver (red.). *Kultura i rozwój. Produkt i usługa wysokiej jakości czynnikiem rozwoju lokalnego* (s. 109–114). Białystok: Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska; Paryż: Międzynarodowe Centrum Badań nad Środowiskiem i Rozwojem.
 45. (2002). Budowa instytucji wspierających rozwój wsi i rolnictwa w kontekście integracji Polski z Unią Europejską. W: *Wieś i rolnictwo. Perspektywy rozwoju. Publikacja poświęcona uhonorowaniu dorobku naukowego profesorów: Izabela Frenkla, Tadeusza Hunka, Franciszka Tomczaka* (s. 199–222). Warszawa: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Szkoła Główna Handlowa – Katedra Agrobiznesu.
 46. (2002). Rural Poland in the process of systemic transformation: Attitudes of the rural population towards the market, state and European integration. W: T. Klonowicz, G. Wieczorkowska (red.). *Social Change: Adaptation and Resistance* (s. 49–60). Warsaw: Warsaw University, Institute for Social Studies.
 47. (2002). Strategie adaptacyjne mieszkańców wsi. W: L. Kolarska-Bobińska (red.). *Mieszkańcy wsi o integracji europejskiej* (s. 25–36). Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.
 48. (2002). Wieś i rolnictwo w Polsce w perspektywie integracji z Unią Europejską – oczekiwane korzyści i niezbędne dostosowania. W: J. Mujżel, K. Duczkowska-Małysz, E. Mączyńska (red.). *Polskie rolnictwo w obliczu integracji europejskiej* (s. 60–70). Warszawa: Rada Strategii Społeczno-Gospodarczej przy Radzie Ministrów.
 49. (2003). Instytucjonalne uwarunkowania rozwoju obszarów wiejskich. W: J. Wilkin (red.). *Podstawy strategii zintegrowanego rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce* (s. 133–184). Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego.
 50. (2003). *Na prostej? Polska w przededniu członkostwa w UE* (ss. 250). Seria: EU-monitoring VII. Kraków: Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej; Warszawa: Fundacja im. Friedricha Eberta (współredaktor:

- M. Marody; współautorstwo: J. Górniak, M. Marody, S. Mazur, A. Rychard, A. Wojtyna, M. Zirk-Sadowski) (wersja angielska: *On Course? Poland on the Eve of EU Accession*).
51. (2003). Peryferyjność i marginalizacja w świetle nowych teorii rozwoju (nowa geografia ekonomiczna, teoria wzrostu endogenego, instytucjonalizm). W: A. Bołtromiuk (red.). *Regiony peryferyjne w perspektywie polityki strukturalnej Unii Europejskiej* (s. 44–52). Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
 52. (2003). Rynek, społeczeństwo obywatelskie, państwo a sytuacja grup zmarginalizowanych. W: T. Kazimierczak, M. Rymsza (red.). *W stronę aktywnej polityki społecznej* (s. 39–73). Warszawa: Instytut Spraw Publicznych (współautorstwo: T. Michalak).
 53. (2003). Teoretyczne podstawy badania i konceptualizacji strategii zintegrowanego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w warunkach funkcjonowania Unii Europejskiej. W: J. Wilkin (red.). *Podstawy strategii zintegrowanego rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce* (s. 9–22). Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego.
 54. (2003). Zarys strategii zintegrowanego rozwoju obszarów wiejskich w Polsce i rekomendacje dla polityki państwa wynikające z przeprowadzonych badań. W: J. Wilkin (red.). *Podstawy strategii zintegrowanego rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce* (s. 335–363). Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego.
 55. (2004). Global and European determinants of rural and agricultural development in Poland. W: A. Rosner (red.). *Problems of Village and Agriculture during Market Reorientation of the Economy* (s. 79–88). Warsaw: Institute of Rural and Agricultural Development, Polish Academy of Sciences, Rural Development Institute, Chinese Academy of Social Sciences.
 56. (2005). Lepszy świat – polska wieś za 25 lat. W: J. Wilkin (red.). *Polska wieś 2025. Wizja rozwoju* (s. 41–44). Warszawa: Fundusz Współpracy.
 57. (2005). O potrzebie i zasadach tworzenia wizji rozwoju polskiej wsi. W: J. Wilkin (red.). *Polska wieś 2025. Wizja rozwoju* (s. 9–14). Warszawa: Fundusz Współpracy.
 58. (2005). Pogoń za rentą przy pomocy mechanizmów politycznych. W: J. Wilkin (red.). *Wstęp do ekonomicznej analizy polityki i funkcjonowania sfery publicznej* (s. 204–219). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
 59. (2005). *Regoverning agrifood markets in CEEC – Poland's pork and apple markets*. W: S. Brosig, H. Hockmann (red.). *How Effective is the Invisible Hand? Agricultural and Food Markets in Central and Eastern Europe* (s. 22–39). IAMO, Halle: IAMO (współautorstwo: M. Juchniewicz, D. Milczarek).

60. (2005). Teoria wyboru publicznego – *homo oeconomicus* w sferze polityki. W: J. Wilkin (red.). *Teoria wyboru publicznego. Wstęp do ekonomicznej analizy polityki i funkcjonowania sfery publicznej* (s. 9–29). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
61. (2005). Wizja rozwoju polskiej wsi – elementy wspólne i różnicujące. Próba syntezy. W: J. Wilkin (red.). *Polska wieś 2025. Wizja rozwoju* (s. 15–24). Warszawa: Fundusz Współpracy (współautorstwo: U. Budzich-Szukała, J. Saloni).
62. (2006). Co wniosła transformacja postsocjalistyczna do teorii ekonomii? W: J. Kleer, A. Kondratowicz (red.). *Wkład transformacji do teorii ekonomii* (s. 111–121). Warszawa: CeDeWu.
63. (2006). Człowiek w ekonomii, czyli o konwersji zasobów ludzkich w kapitał. W: K. Szafraniec (red.). *Jednostkowe i społeczne zasoby wsi* (s. 97–106). Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN.
64. (2006). Polityka rolna Stanów Zjednoczonych i Unii Europejskiej – przyczyny niespodziewanej konwergencji. W: W. Bieńkowski, M.J. Radło (red.). *Amerykański model rozwoju gospodarczego. Istota, efektywność i możliwość zastosowania* (s. 398–405). Warszawa: Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej.
65. (2006). Sami swoi? Polscy rolnicy w UE. W: J. Wilkin, I. Nurzyńska (red.). *Polska wieś 2006. Raport o stanie wsi*. Warszawa: Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa (s. 9–20).
66. (2006). The Central European countries: Heritage and challenges. W: S. Davidova, K. Bauer, M. Cuddy (red.). *Integrated Development of Agriculture and Rural Areas in Central European Countries* (s. 1–26). Oxford: Lexington Books (współautorstwo: T. Ratering, T. Ferenczi, H. Bright).
67. (2007). Country studies: Countries in transition from state control – Poland. W: B. Vorley, A. Fearn, D. Ray (red.). *Regoverning Markets: A Place for Small-Scale Producers in Modern Agrifood Chains?* (s. 95–104). Hampshire: Gower Publishing Company (współautorstwo: M. Juchniewicz, D. Milczarek).
68. (2007). Polska wieś i rolnictwo w obliczu wielkiej zmiany. W: M. Marody (red.). *Wymiary życia społecznego. Polska na przełomie XX i XXI wieku* (s. 161–179). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
69. (2007). Przemiany na obszarach wiejskich w Polsce w okresie transformacji systemowej i integracji europejskiej. W: M. Kłodziński, M. Błąd, R. Wilczyński (red.). *Odnowa wsi w integrującej się Europie* (s. 37–49). Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN.
70. (2007). Rynek, państwo i społeczeństwo w Polsce. Dojrzewanie równowagi instytucjonalnej. W: J. Kleer, A. Kondratowicz (red.). *Gospodarka i demokracja w Polsce. Dojrzałość i trwałość instytucji* (s. 39–48). Warszawa: CeDeWu.

71. (2008). Agriculture in new member states: Expectations and lessons learned. W: C. Csaki, C. Forgacs (red.). *Agricultural Economics and Transition: What Was Expected, What We Observed, the Lessons Learned* (s. 475–487). Halle: Leibniz-Institut für Agrarentwicklung in Mittel- und Osteuropa.
72. (2008). Ewolucja społeczno-ekonomicznych podstaw legitymizacji Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej. W: M. Drygas, A. Rosner (red.). *Polska wieś i rolnictwo w Unii Europejskiej. Dylematy i kierunki przemian* (s. 25–42). Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN.
73. (2008). Obsłowności rozwoju polskiego selskiego chłostwa w europejskim i globalnym kontekście. Teoretyczne i praktyczne implikacje. W: G.Ch. Popow i in. (red.). *Trudy wolnego ekonomicznego chłostwa Rosji* (s. 48–73). Moskwa: Wolnoje Ekonomiczne Chłostwo Rosji.
74. (2008). Państwo a gospodarka – instytucjonalne podstawy autonomii i współzależności. W: A. Rychard (red.). *Strukturalne podstawy demokracji* (s. 139–163). Warszawa: Instytut Filozofii i Socjologii PAN.
75. (2008). Przedsiębiorstwo – rynek – społeczeństwo. Przegląd koncepcji teoretycznych. W: E. Leś (red.). *Gospodarka społeczna i przedsiębiorstwo społeczne. Wprowadzenie do problematyki* (s. 57–66). Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
76. (2008). Wielofunkcyjność rolnictwa i obszarów wiejskich. W: M. Kłodziński (red.). *Wyzwania przed obszarami wiejskimi i rolnictwem w perspektywie lat 2014–2020* (s. 9–20). Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN.
77. (2008). Wprowadzenie (do części II. Samoorganizacja i żywienie społeczno-gospodarcze na wsi. Przegląd najważniejszych zjawisk). W: J. Wilkin, I. Nurzyńska (red.). *Polska wieś 2008. Raport o stanie wsi* (s. 89–98). Warszawa: Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiej Wsi.
78. (2008). Wstępna ocena konsekwencji niepowodzenia sesji ministerialnej Doha (lipiec 2008) dla instrumentów stosowanych w ramach WPR. W: E. Nowicka (red.). *Polityka rolna Unii Europejskiej po 2013 roku* (s. 45–72). Warszawa: Urząd Komitetu Integracji Europejskiej (współautorstwo: J. Michałek).
79. (2009). Ekonomiczno-finansowe uwarunkowania rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce. W: R. Morawski (red.). *Polskie szkolnictwo wyższe – stan, uwarunkowania i perspektywy* (s. 79–132). Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
80. (2009). Instytucjonalne teorie państwa – przegląd wybranych koncepcji. W: B. Klimczak (red.). *Mikroekonomia i ekonomia instytucjonalna* (s. 77–90). Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.
81. (2009). Rola nauk społecznych w myśleniu o przyszłości i jej kształtowaniu. W: J. Kleer, B. Galwas, A. Wierzbicki (red.). *Rola nauki w myśleniu o przyszłości* (s. 49–61). Warszawa: Polska Akademia Nauk.

82. (2009). Rozpad i instytucjonalizacja ładu społeczno-ekonomicznego w Polsce. Przypadek transformacji postsocjalistycznej. W: S. Golinowska, J. Wilkin, M. Bednarski, U. Sztanderska, W.M. Socha, B. Balcerzak-Paradowska (red.). *Więzi społeczne i przemiany gospodarcze. Polska i inne kraje europejskie (zbiór esejów przygotowanych na jubileusz Zofii Moreckiej)* (s. 64–74). Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.
83. (2009). Uwarunkowania rozwoju polskiego rolnictwa w kontekście europejskim i globalnym. Implikacje teoretyczne i praktyczne. W: U. Płowiec (red.). *Polityka gospodarcza a rozwój kraju* (s. 305–325). Warszawa: Polskie Towarzystwo Ekonomiczne.
84. (2010). Czy ekonomistom potrzebna jest filozofia? W: E. Mączyńska, J. Wilkin (red.). *Ekonomia i ekonomiści w czasach przełomu* (s. 99–106). Warszawa: Polskie Towarzystwo Ekonomiczne.
85. (2010). Czy paradygmat wielofunkcyjnego rolnictwa zrewolucjonizuje europejską politykę rolną? Podsumowanie badań i wnioski praktyczne. W: J. Wilkin (red.). *Wielofunkcyjność rolnictwa. Kierunki badań, podstawy metodologiczne i implikacje praktyczne* (s. 197–208). Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN.
86. (2010). Dobra dostarczane przez rolnictwo w świetle teorii dóbr publicznych. W: J. Wilkin (red.). *Wielofunkcyjność rolnictwa. Kierunki badań, podstawy metodologiczne i implikacje praktyczne* (s. 41–51). Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN.
87. (2010). Ewolucja polityki Unii Europejskiej wobec rolnictwa i obszarów wiejskich. W: A. Tucholska (red.). *Europejskie wyzwania dla Polski i jej regionów* (s. 264–276). Warszawa: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.
88. (2010). Konwergencja systemów czy uniwersalia polityki? Upodabnianie się polityki rolnej Stanów Zjednoczonych i Wspólnej Polityki Rolnej. W: A. Grzelak, A. Sapa (red.). *Agroekonomia w warunkach rynkowych – problemy i wyzwania* (s. 74–90). Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.
89. (2010). Liberalna koncepcja ładu polityczno-gospodarczego. W: W. Morawski (red.). *Modernizacja Polski. Struktury, agencje, instytucje* (s. 231–253). Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
90. (2010). Multifunctionality of agriculture – theoretical and practical problem. W: *Selected Considerations of the Agricultural Policy* (s. 45–48). Warsaw: Ministry of Agriculture and Rural Development.
91. (2010). Skutki transformacji postsocjalistycznej i członkostwa Polski w Unii Europejskiej dla wsi i rolnictwa – próba podsumowania. W: J. Wilkin, I. Nurzyńska (red.). *Polska wieś 2010. Raport o stanie wsi* (s. 170–178). Warszawa: Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa.

92. (2010). Wielofunkcyjność rolnictwa – nowe ujęcie roli rolnictwa w gospodarce i społeczeństwie. W: J. Wilkin (red.). *Wielofunkcyjność rolnictwa. Kierunki badań, podstawy metodologiczne i implikacje praktyczne* (s. 11–40). Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN.
93. (2011). Dotychczasowe i przewidywane tendencje rozwoju obszarów wiejskich w Polsce. W: *Potencjał obszarów wiejskich szansą rozwoju* (s. 26–30). Forum Debaty Publicznej. Warszawa: Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.
94. (2011). Jak zapewnić rozwój wsi w warunkach zmniejszającej się roli rolnictwa? W: M. Halamska (red.). *Wieś jako przedmiot badań naukowych na początku XXI wieku* (s. 117–138). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
95. (2011). Państwo w globalnym systemie współczesnej gospodarki. Wprowadzenie do dyskusji. W: J. Kleer, A.P. Wierzbicki, Z. Strzelecki, L. Kuźnicki (red.). *Wizja przyszłości Polski. Studia i analizy* (s. 177–180). T. 1. Warszawa: Polska Akademia Nauk, Komitet Prognoz „Polska 2000 Plus”.
96. (2011). Propozycje zmian przyszłej Wspólnej Polityki Rolnej. W: J. Kleer, A.P. Wierzbicki, Z. Strzelecki, L. Kuźnicki (red.). *30 rocznica rejestracji NSZZ RI „Solidarność” – polska wieś a wspólna polityka rolna do 2020 roku* (s. 57–63). Warszawa: Kancelaria Senatu.
97. (2011). Racjonalność systemu zamówień publicznych w świetle zasad autonomii uczelni i teorii kosztów transakcyjnych. W: J. Barcz, J. Wilkin (red.). *Wybrane zagadnienia dotyczące finansowania uczelni* (s. 15–22). Warszawa: Centrum Analiz i Dialogu Fundacji Rektorów Polskich, Akademia Leona Koźmińskiego.
98. (2012). Polskie rolnictwo i wieś w globalnej przestrzeni – szanse, zagrożenia i mechanizmy dostosowawcze. W: W. Morawski (red.). *Powiązania zewnętrzne. Modernizacja Polski* (s. 140–154). Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
99. (2012). Rol gospodarstwa w ekonomii: opyt globalizacji, postsocjalistycznej transformacji i ekonomicznych krizisow. W: L.V. Nikiforov, T.E. Kuznecova (red.). *Kitaj, Polska, Rossija. Strategiczeskije priority razwitija: obszczije i i osobiennoje* (s. 152–162). Moskwa: Institut Ekonomiki, Rossijskaja Akademiya Nauk.
100. (2012). W poszukiwaniu odpowiedniej roli państwa w gospodarce. W: J. Kotowicz-Jawor (red.). *Gospodarka rynkowa wobec nowych wyzwań – Polska i Rosja* (s. 65–74). Warszawa: Instytut Nauk Ekonomicznych PAN.
101. (2012). Wieś i rolnictwo w strukturach współczesnej Polski. W: M. Drygas, K. Zawalińska (red.). *Uwarunkowania ekonomiczne polityki rozwoju polskiej wsi i rolnictwa* (s. 19–40). Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN.
102. (2013). Budowanie systemu monitoringu jakości rządzenia. W: J. Wilkin (red.). *Jakość rządzenia w Polsce. Jak ją badać, monitorować i poprawiać?* (s. 395–401). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

103. (2013). Cele i zasady koordynacji polityk wspierających zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. W: K. Heffner (red.). *Rozwój obszarów wiejskich w Polsce a polityka spójności Unii Europejskiej. Stare problemy i nowe wyzwania (ze szczególnym uwzględnieniem woj. opolskiego)* (s. 25–36). Warszawa: Polska Akademia Nauk, Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju.
104. (2013). Jaka powinna być misja uniwersytetu w warunkach przełomu cywilizacyjnego? W: J. Woźnicki (red.). *Misja i służebność uniwersytetu w XXI wieku* (s. 25–30). Warszawa: Instytut Społeczeństwa Wiedzy, Fundacja Rektorów Polskich.
105. (2013). Kategoria jakości rządzenia w naukach społecznych – zagadnienia metodologiczne. W: J. Wilkin (red.). *Jakość rządzenia w Polsce. Jak ją badać, monitorować i poprawiać?* (s. 19–38). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
106. (2013). Kierunki reform systemu instytucjonalnego sprzyjających poprawie jakości rządzenia. W: J. Wilkin (red.). *Jakość rządzenia w Polsce. Jak ją badać, monitorować i poprawiać?* (s. 402–411). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
107. (2013). Wnioski końcowe i postulaty badawcze. W: J. Wilkin (red.). *Jakość rządzenia w Polsce. Jak ją badać, monitorować i poprawiać?* (s. 413–417). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
108. (2014). Bilans 10 lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej dla rolnictwa i obszarów wiejskich. W: I. Nurzyńska, W. Poczta (red.). *Polska wieś 2014. Raport o stanie wsi* (s. 11–26). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa.
109. (2014). Ekonomia rolnictwa i rozwoju wsi – ile ekonomii, a ile polityki. W: A. Olszańska (red.). *Agrobiznes w teorii i w praktyce. Księga jubileuszowa poświęcona prof. dr hab. inż. dr. h. c. Stanisławowi Urbanowi* (s. 36–47). Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.
110. (2014). Epoka wielkich zmian – 25 lat polskiej transformacji. W: *Wykłady inauguracyjne rok akademicki 2014/2015* (s. 75–86). Warszawa: Instytut Problemów Współczesnej Cywilizacji im. Marka Dietricha.
111. (2014). Przyszłość polskiego rolnictwa w kontekście europejskim i globalnym. W: K. Budziło (red.). *Wykłady w Trybunale Konstytucyjnym z lat 2011–2012* (s. 159–170). Warszawa: Trybunał Konstytucyjny.
112. (2014). Zagrożenia globalne wynikające ze zmian strukturalnych i instytucjonalnych. W: J. Kleer, E. Mączyńska, J.J. Michałek, J. Niżnik (red.). *Kryzysy systemowe* (s. 51–62). Warszawa: Polska Akademia Nauk, Komitet Prognoz „Polska 2000 Plus”.

113. (2015). Czy ekonomia jest nauką humanistyczną? W: M. Lewicki, S. Mendes, A. Przybylska, M. Sikorska, C. Trutkowski (red.). *Socjologia społeczeństwa. Księga dedykowana Profesorowi Mirosławowi Marody* (s. 177–188). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
114. (2015). Ekonomia wolności i ekonomia zniewolenia. Kiedy ekonomia sprzyja poszerzaniu ludzkiej wolności, a kiedy ją ogranicza? W: E. Mączyńska (red.). *Modele ustroju społeczno-gospodarczego. Kontrowersje i dylematy* (s. 19–29). Warszawa: Polskie Towarzystwo Ekonomiczne.
115. (2016). Integracja europejska – projekt cywilizacyjny, który może zmienić losy świata. W: J. Niźnik (red.). *Unia Europejska w systemie geopolitycznym a kierunki ewolucji jej systemu politycznego* (s. 295–305). Warszawa: Polska Akademia Nauk, Komitet Prognoz „Polska 2000 Plus”.
116. (2016). Kultura a gospodarka – niedoceniane współzależności. W: J. Kleer, K. Prandeki (red.). *Ekonomiczna pozycja Europy w świecie* (s. 20–28). Warszawa: Polska Akademia Nauk, Komitet Prognoz „Polska 2000 Plus”.
117. (2016). Obszary wiejskie w Polsce – przemiany i znaczenie. W: A. Górny, P. Kaczmarczyk, M. Lesińska (red.). *Transformacje. Przewodnik po zmianach społeczno-ekonomicznych w Polsce* (s. 195–201). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
118. (2016). Państwo – pożyteczny Lewiatan. W: W. Morawski (red.). *Wobec wyzwania jutra. Co myślą Polacy i jak działają?* (s. 216–229). Warszawa: Wolters Kluwer, Akademia Leona Koźmińskiego.
119. (2016). Polska wieś na tle kraju i Europy – synteza raportu. W: I. Nurzyńska, J. Wilkin (red.). *Polska wieś 2016. Raport o stanie wsi* (s. 11–20). Warszawa: Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa.
120. (2016). Samorządność i samoorganizacja a rozwój społeczno-gospodarczy. W: R. Marks-Bielska (red.). *Przedsiębiorczość gospodarcza a rozwój lokalny* (s. 21–39). Gdynia: Informatyczny Expert Sp. z o.o.
121. (2017). Sytuacja Polski w burzliwych czasach. W: J. Wilkin (red.). *Globalizacja, integracja europejska a suwerenność państwa* (s. 7–15). Warszawa: Polska Akademia Nauk, Komitet Prognoz „Polska 2000 Plus”.
122. (2018). Ewolucja wsi i rolnictwa w Polsce w okresie stulecia 1918–2018. W: J. Wilkin, I. Nurzyńska (red.). *Polska wieś 2018. Raport o stanie wsi* (s. 205–223). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
123. (2018). Polska wieś teraz i w przeszłości – synteza raportu. W: J. Wilkin, I. Nurzyńska (red.). *Polska wieś 2018. Raport o stanie wsi* (s. 11–24). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
124. (2019). Ewolucja znaczenia ziemi rolniczej w rozwoju wiejskiej gospodarki. W: M. Halamska, M. Stanny, J. Wilkin (red.). *Ciągłość i zmiana. Sto lat rozwoju*

- polskiej wsi*. T. 2 (s. 841–878). Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Wydawnictwo Naukowe Scholar.
125. (2019). Integracja europejska jako projekt cywilizacyjny. W: A. Olechnicka, M. Herbst (red.). *Równość czy efektywność rozwoju. Eseje inspirowane dorobkiem naukowym Grzegorza Gorzelaka* (s. 268–280). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
126. (2019). Nauka przekracza wszelkie granice – także w ekonomii. W: M. Gorynia (red.). *Ewolucja nauk ekonomicznych. Jedność a różnorodność, relacje do innych nauk. Problemy klasyfikacyjne* (s. 57–68). Warszawa: Polska Akademia Nauk.
127. (2019). O potrzebie ekonomii zaangażowanej i sposobach jej uprawiania. W: E. Mączyńska (red.). *Ekonomia i polityka. Wokół teorii Grzegorza W. Kołodko* (s. 21–30). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN (współautorstwo: J. Michałek).
128. (2019). Transformacja postsocjalistyczna i integracja europejska – współzależności, ocena efektów i perspektywy. W: M. Belka, W. Orłowski (red.). *Gospodarka polska – szanse i zagrożenia* (s. 72–83). Warszawa: Fundacja Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN.
129. (2019). Unia Europejska – źródło cennych korzyści ekonomicznych dla Polski. W: R. Kuźniar (red.). *Jestem obywatelem Unii Europejskiej* (s. 94–129). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar (współautorstwo: J. Michałek).
130. (2019). Wartości, instytucje i mechanizmy integracji europejskiej. W: P. Kowalski, S. Golinowska, B. Błaszczuk, E. Balcerowicz, A. Cylwik (red.). *Nasza Europa: 15 lat Polski w Unii Europejskiej* (s. 18–23). Warszawa: CASE – Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych.
131. (2019). Wieś i miasto – czym są, co je dzieli, łączy i zmienia? W: S. Adamczyk, J. Aizenman, J. Hausner, M. Jelonek, S. Kamińska-Berezowska, M. Kudłacz, D. Maj-Świstak, W. Paprocki, S. Randeria, M. Rutkowski, A. Sławiński, B. Surdykowska, J. Wilkin, M. Zmysłony. *Open Eyes Book 4* (s. 115–138). Kraków: Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej.
132. (2020). Nauki ekonomiczne po okresie przełomu lat 80. i 90. XX w. W: M. Wąsowicz (red.). *Nauki społeczne na Uniwersytecie Warszawskim* (s. 63–79). Seria: Monumenta Universitatis Varsoviensis. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
133. (2020). Znaczenie uniwersytetów w epoce postprawdy. W: B. Fiedor, M. Gorynia, E. Mączyńska (red.). *Nauki ekonomiczne i wyzwania współczesności. Fundamentalne problemy w teorii i praktyce* (s. 83–96). Warszawa: Polskie Towarzystwo Ekonomiczne.

134. (2020). Zróżnicowana i zmieniająca się polska wieś – synteza raportu. W: J. Wilkin, A. Hałasiewicz (red.). *Polska wieś 2020. Raport o stanie wsi* (s. 11–30). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar (wersja angielska: *Rural Poland – diversity and change: A summary of the report*, s. 197–216).
135. (2021). Ewolucja roli państwa w gospodarce i społeczeństwie – analiza i ocena niebezpieczeństw. W: R. Kokoszczyński (red.). *Modele w ekonomii. Księga jubileuszowa Profesora Wojciecha Maciejewskiego* (s. 171–186). Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
136. (2021). Instytucjonalne korzenie kryzysów gospodarczych i ich diagnoza w Polsce rządzonej przez Prawo i Sprawiedliwość. W: E. Lechman, A. Marszk, P. Parszutowicz, M. Popowska (red.). *Ekonomia, kultura, wartości albo trzy oblicza roztropności* (s. 201–211). Gdańsk: Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej.
137. (2022). *Znaczenie Wspólnej Polityki Rolnej w rozwoju Polski* (s. 113–128). W: G. Gorzelak (red.). *Terytorialne efekty polityk Unii Europejskiej w Polsce*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
138. (2022). Zrozumieć i opisać polską wieś – synteza raportu. W: J. Wilkin, A. Hałasiewicz (red.). *Polska wieś 2022. Raport o stanie wsi* (s. 11–27). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar (wersja angielska: *To understand and describe rural Poland: A summary of the report*, s. 205–221).
139. (2023). Rolnictwo, wieś, rozwój – ujęcie ekonomisty. Rozważanie dedykowane Profesorowi Andrzejowi Czyżewskiemu z okazji jubileuszu 50-lecia działalności naukowej. W: A. Grzelak, P. Kułyk, A. Matuszczak (red.). *Ludzie ziemi. Monografia z okazji 50-lecia działalności naukowej Prof. A. Czyżewskiego* (s. 337–340). Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego (w druku).

Recenzje

1. (1973). M. Pohorille, Ceny i dochody w rolnictwie. *Życie Gospodarcze*, 17, 15.
2. (1974). Funkcjonowanie gospodarki socjalistycznej (recenzja książki: *Ekonomia polityczna socjalizmu. Zagadnienia wybrane*, red. W. Wilczyński). *Życie Gospodarcze*, 11, 4.
3. (1974). M. Muszyński, Ekonomiczna ocena dwuzawodowości w rolnictwie. *Ekonomista*, 2, 454–458.
4. (1975). Polityka demograficzna (recenzja książki: M. Okólski, *Polityka demograficzna. Zagadnienia społeczno-ekonomiczne*). *Życie Gospodarcze*, 21, 4.
5. (1976). S. Rochna, Ekonomiczne problemy kształtowania produkcji rolniczej. *Ekonomista*, 3, 683–686.
6. (1985). Granice organizacji i granice ekonomii. *Nowe Książki*, 12, 15–17.

7. (1985). J. Lewandowski, Strategia rozwoju rolnictwa. *Oeconomica Polona*, 2/3, 270–271.
8. (1986). Ponad ekonomią. *Nowe Książki*, 4, 54–56.
9. (1986). Pułapki społeczne. *Nowe Książki*, 9, 39–40.
10. (1988). A. Woś, Rozwój i postęp w rolnictwie polskim. *Ekonomista*, 3/4, 771–774.
11. (1988). R. Manteuffel, Filozofia rolnictwa. *Ekonomista*, 2, 449–453.
12. (1990). Profesora Szczepańskiego refleksje o chłopach polskich. *Kultura i Społeczeństwo*, 3, 125–128.
13. (1992). K.-E. Wädekin (red.). Communist Agriculture: Farming in the Soviet Union and Eastern Europe. *European Review of Agricultural Economics*, 4, 485–486.
14. (1996). Jeffrey Sachs, Rynocznaja ekonomika i Rossija, Moskwa 1995. *Polityka Wschodnia*, 1, 135–140.
15. (1997). New Regional Roles for Agriculture: Discussion. *European Review of Agricultural Economics*, 3/4, 547–548.
16. (1997). Wojciech Bieńkowski, Reaganomika i jej wpływ na konkurencyjność gospodarki amerykańskiej. *American Studies (Warszawa)*, 15, 156–158.
17. (1998). Polacy i Rosjanie. Czynniki zbliżenia, Warszawa 1998. *Polityka Wschodnia*, 2, 149–153.
18. (2007). Inside the Economist's Mind. Conversations with Eminent Economists, P.A. Samuelson, W. Barnett (red.). *Gospodarka Narodowa*, 5/6, 133–136.
19. (2012). Wokół ekonomii społecznej. *Ekonomia społeczna*, 2, 97–101.
20. (2017). H. Domański, Co ekonomia wyjaśnia? *Nowe Książki*, 2, 26–27.
21. (2021). J. Hausner, Społeczna czasoprzestrzeń gospodarowania. *Ekonomista*, 4, 558–562.

Artykuły popularnonaukowe

1. (1985). Wahania dochodu narodowego w gospodarce Polski Ludowej i ich mechanizm. *Oświata i Wychowanie* (wersja B), 19, 24–29.
2. (1985). Wahania koniunktury gospodarczej w kapitalizmie. *Oświata i Wychowanie* (wersja B), 19, 18–23.
3. (1991). Jakobinizm w polskiej ekonomii. *Życie Gospodarcze*, 4, 9.
4. (1994). Między realnym socjalizmem a europejskim kapitalizmem. *Więź*, 8, 86–94.
5. (2000). Komentarz do „Informacji o sytuacji na rynku pracy w I półroczu 2000 r.” *Rynek Pracy*, 8, 98–100.

6. (2003). Był, jest i będzie? Interwencjonizm państwowy w rolnictwie. *Nowe Życie Gospodarcze*, 8, 32–33.
7. (2003). To są szanse, a nie gwarancje. *Nowe Życie Gospodarcze*, 9, dodatek, 22–23.
8. (2005). Przestroga przed pochopnym działaniem: wobec likwidacji ANR. *Nowe Życie Gospodarcze*, 21, 24–25.
9. (2005). Szansa na „wielkie pchnięcie”. Sprawy wsi i rolnictwa są ważne dla całego społeczeństwa i gospodarki. *Rzeczpospolita*, 24, B4.
10. (2006). Polityka przeciw nauce. *Rzeczpospolita*, 199, A9–A10.
11. (2007). Rola Komitetu Ekonomiki Rolnictwa PAN w funkcjonowaniu środowiska naukowego w Polsce. *Wiś Jutra*, 1, 12–13.
12. (2007). Wielofunkcyjność rolnictwa i obszarów wiejskich. *Nowe Życie Gospodarcze*, 21, dodatek, 3–5.
13. (2008). Rola Komitetu Ekonomiki Rolnictwa PAN w kształtowaniu środowiska ekonomistów rolnych. *Wiś Jutra*, 1, 9.
14. (2009). Rolnictwo – funkcje teraz i w przyszłości. *Pomorski Przegląd Gospodarczy*, 3, 15–18.
15. (2009). Rolnictwo zbyt ważne, by zostawić je samemu rynkowi. *Gazeta Prawna*, z dnia 8 lipca, A6.
16. (2010). KRUS posiadaczy ziemskich. *Gazeta Wyborcza*, 16 kwietnia, 17.
17. (2010). Strategia, której potrzebujemy. *Forum Akademickie*, 17, 3, 28–29.
18. (2012). Jak wzmacniać pozycję uniwersytetu nawet w trudnych czasach. *Uniwersytet Warszawski. Pismo Uczelni*, 1, 2–4.
19. (2012). Polska wieś 2012 – główne tendencje, zjawiska i problemy. *Nowe Życie Gospodarcze*, 9, 14–16.
20. (2013). Dlaczego ekonomia straciła duszę. Spór o neoliberalizm. *Gazeta Wyborcza*, 21–22 grudnia, 28–29.
21. (2013). Uniwersytet w sieci, w chmurze i na rynku. Co z tego wynika? *Uniwersytet Warszawski. Pismo Uczelni*, 2, 9–13.
22. (2014). Czy uniwersytet może uratować swoją duszę, misję i znaczenie? *Uniwersytet Warszawski. Pismo uczelni*, 2, 8–11.
23. (2014). Epoka wielkich zmian – 25 lat polskiej transformacji. *Agricola. Pismo SGGW*, 90, grudzień, 7–11.
24. (2014). W poszukiwaniu godnego miejsca i znaczenia Polskiej Akademii Nauk. *PANorama. Dwutygodnik Polskiej Akademii Nauk*, 21, 2–4.
25. (2016). Ziemia rolnicza – wielki skarb naszej planety. *Agricola*, 94, 21–26.
26. (2018). Nie rzucim ziemi. *Polityka*, 32, 7 sierpnia, 42–44.
27. (2019). Wieś rośnie, rolnictwo nie nadąza. *Wiadomości Uniwersyteckie. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski*, 8–9, 23.

Tłumaczenia

1. (1997). M. Tracy, *Polityka rolno-żywnościowa w gospodarce rynkowej. Wprowadzenie do teorii i praktyki* (ss. 302). Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego, Olympus (współtłumacze: M. Szopski, B. Żylicz).
2. (2004). Wizja polityki zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich w rozszerzonej Europie (raport europejskich ekspertów). *Więś i Rolnictwo*, 3, 38–115 (współtłumacze: K. Metelska-Szaniawska, D. Milczarek, A. Wilkin).

Varia (ekspertyzy, raporty, sprawozdania, dyskusje, wspomnienia i inne)

1. (1981). Geneza, przebieg i konsekwencje pierwszych planów gospodarczych w PRL. Referat na konferencję na temat: *Przyczyny niepowodzeń reform gospodarczych w PRL* (ss. 26). Warszawa: Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Zarząd Główny (współautorstwo: M. Starczewska).
2. (1985). Problemy ekonomii politycznej socjalizmu (uwagi o Konferencji Naukowej w Przesiece). *Biuletyn Naukowy Instytutu Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego*, 31, 225–238.
3. (1988). *Giełda papierów wartościowych. Podstawowe pojęcia i zasady funkcjonowania* (ss. 50). Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego (skrypt dla studentów) (współautorstwo: A. Kowalczyk).
4. (1989). *Rural Incomes and Expenditure Patterns in Poland* (ss. 28). Studies in International Economics and Geography, Research Report No 9. Stockholm: The Economic Research Institute, Stockholm School of Economics.
5. (1990). Rural development strategy. W: C. Bianchi (red.). *An Agricultural Strategy for Poland: Report of the Polish-European Community – World Bank Task Force* (s. 47–67). Washington, D.C.: The World Bank.
6. (1991). Wypowiedź J. Wilkina: s. 7–11 w części I: Bilans skutków realizacji „programu Balcerowicza” w rolnictwie i gospodarce żywnościowej (ss. 7–34). W: B. Banaszkiewicz (red.). *Polityka rolna w latach dziewięćdziesiątych. Dylematy i możliwości – materiały z sesji zorganizowanej przez Fundację im. Macieja Rataja, październik 1991 r.* Warszawa: Fundacja im. M. Rataja.
7. (1991). Wypowiedź J. Wilkina: s. 51–54 w części II: Co dalej z polityką rolną? (s. 35–75). W: B. Banaszkiewicz (red.). *Polityka rolna w latach dziewięćdziesiątych. Dylematy i możliwości – materiały z sesji zorganizowanej przez Fundację im. Macieja Rataja, październik 1991 r.* Warszawa: Fundacja im. M. Rataja.
8. (1992). *Uwagi w sprawie układu Polski ze wspólnotami europejskimi w części dotyczącej spraw rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego.* Warszawa: Biuro Studiów i Analiz Kancelarii Senatu RP, z. 52 (ss. 3).

9. (1995). *A Study of a Model Region: Regional Reconstructing Plan: The Elbląg Voivodship, Poland*. Tokyo: Japan Association for Trade with Russia & Central-Eastern Europe (ROTOBO) (współautorstwo).
10. (1996). Profesor Jędrzej Lewandowski. *Ekonomista*, 2, 296.
11. (1996). Transformation of Polish agriculture: Institutional and structural aspects. W: *Proceedings of the 41st EAAE Seminar on „Challenge and Strategies for Re-establishing East-Central European Agricultures”* (s. 69–76). Gödöllő.
12. (1998). *Poland – agricultural situation and prospects in the Central and Eastern European countries: Working documents* (ss. 122). Luxembourg (współredaktorzy: A. Buckwell, S. Paszkowski, W. Piskorz).
13. (2000). IX European Congress of Agricultural Economists: Preparations, course and results. *Eastern European Countryside*, 6, 159–162.
14. (2001). Instytut i jego ludzie. Refleksje i wspomnienia w związku z 30-leciem Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. *Więś i Rolnictwo*, 4, 16–19.
15. (2002). Komentarz (s. 106–107) do: A. Swinbank, S. Tangermann, *Przyszłość płatności bezpośrednich w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. Propozycja* (s. 97–105). I. Lisztwan (tłum.), *Więś i Rolnictwo*, 1.
16. (2003). The Future of EU Agricultural and Rural Policy from the Perspective of CEE Candidate Countries. W: G. Anania, J.C. Blom, A. Buckwell, F. Colson, T.G. Azcarate, J. Mathurin, E. Rabinowicz, E. Saraceno, J.M. Sumpsi Vinas, W. von Urff, J. Wilkin. *Policy Vision for Sustainable Rural Economies in an Enlarged Europe*. Research Report. Studies in Spatial Development, 4 (s. 135–152). Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung.
17. (2004). Praca z perspektywy przemian rolnictwa i obszarów wiejskich. W: S. Golinowska (red.), M. Boni (z-ca red.). *W trosce o pracę* (s. 215–233). Seria: Raport o rozwoju społecznym Polska 2004. Warszawa: Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju, CeDeWu (współautorstwo: K. Zawalińska, M. Maliszewska, D. Milczarek, A. Rosner).
18. (2005). Multifunctionality of Agriculture: Comments, Case Studies and Areas for Further Research. ENARPRI Policy Briefs, No. 8, European Network of Agricultural and Rural Policy Research Institutes (ENARPRI) (współautorstwo: D. Klepacka).
19. (2005). Ogólna ocena PAOW. W: T. Majewski (red.). *Studium oceny końcowej Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich* (s. 463–475). Warszawa: Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa.
20. (2005). Scenarios for modeling trade policy effects on the multifunctionality of European agriculture. ENARPRI Working Papers, No. 10, European Network of Agricultural and Rural Policy Research Institutes (ENARPRI) (współautorstwo: J. Dwyer, D. Baldock, H. Guyomard, D. Klepacka).

21. (2005). Uwagi o „Strategii rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich na lata 2007–2013 (z elementami prognozy do 2020 roku)”, przygotowanej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. *Wieś i Rolnictwo*, 1, 17–22.
22. (2007). Obszary wiejskie w warunkach dynamizacji zmian strukturalnych. W: Ekspertyzy wykonane na zamówienie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego na potrzeby opracowania „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020”. T. 1 (s. 593–612). Warszawa: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.
23. (2007). *Review of transitional restrictions maintained by New Member States with regard to the acquisition of agricultural real estates – Poland*. Ekspertyza wykonana na zlecenie Komisji Europejskiej. Wykorzystana w raporcie końcowym: J.F.M. Swinnen, L. Vranken. *Review of the Transitional Restrictions Maintained by New Member States on the Acquisition of Agricultural Real Estate. Final Report*. Brussels: Centre for European Policy Studies (CEPS), Centre for Institutions and Economic Performance (LICOS), University of Leuven (KUL) (ss. 77).
24. (2007). *The Dairy Sector in Poland*. Regoverning Markets. Agrifood Sector Series Study (ss. 64). London: International Institute for Environment and Development (współautorstwo: D. Milczarek, J. Fałkowski, A. Malak-Rawlikowska).
25. (2008). *Badanie dotyczące stworzenia systemu wskaźników dla oceny realizacji zasady good governance dla Polski* (ss. 155). Raport wykonany na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Warszawa: ECORYS. J. Wilkin – kierownik projektu (współautorstwo: P. Fabrowska, Ł. Hardt, T. Kaczor, M. Mackiewicz, B. Michorowska, D. Węclawska, współpraca: E. Posiadała).
26. (2008). *Ekonomia polityczna reform Wspólnej Polityki Rolnej, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji w nowych państwach członkowskich UE* (ss. 34). Ekspertyza dla Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej.
27. (2008). *Farm-level restructuring in Poland. Evidence from dairy sector* (ss. 52). London: International Institute for Environment and Development (IIED) (współautorstwo: D. Milczarek-Andrzejewska, J. Fałkowski, A. Malak-Rawlikowska).
28. (2008). Wspomnienie o doc. dr. hab. Marku Muszyńskim. *Wieś i Rolnictwo*, 4, 175–179.
29. (2009). *Ewaluacja ex-post Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2004–2006 – ocena* (ss. 350) (współautorstwo: J. Binienda, M. Bułkowska, M. Drygas, I. Duer, J. Fałkowski, I. Frenkel, M. Głowacki, A. Habrzyk, M. Hamulczuk, A. Kowalski, A. Rosner, J. Rowiński, T. Stuczyński, B. Wieliczko, M. Wigier, K. Zawalińska).
30. (2009). O roli badacza i nauczyciela w okresach ważnych przemian ustrojowych (s. 22–23). W: S. Golinowska, J. Wilkin, M. Bednarski, U. Sztanderska,

- M.W. Socha, B. Balcerzak-Paradowska (red.). *Więzi społeczne i przemiany gospodarcze. Polska i inne kraje europejskie (zbiór esejów przygotowanych na jubileusz Zofii Moreckiej)*. Warszawa: Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.
31. (2011). Warsaw Declaration: ważna inicjatywa akademickich instytucji europejskich w sprawie udziału Unii Europejskiej w zaspokajaniu potrzeb żywnościowych świata. *Więź i Rolnictwo*, 4, 224–227.
 32. (2012). Profesor Czesław Noniewicz – szkic biograficzny. W: R. Dziemianowicz, A. Kargol-Wasiluk, J. Wilkin, M. Zalesko (red.). *Między ekonomią a historią* (s. 15–21). Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
 33. (2013). Finansowanie nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce. Wybrane problemy i postulowane kierunki reform. *Studia Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu*, 3, 51–70.
 34. (2013). Ocena parametryczna czasopism naukowych w Polsce – podstawy metodologiczne, znaczenie praktyczne, trudności realizacji i perspektywy. *Nauka*, 1, 45–54.
 35. (2013). Wkład Profesora Franciszka Tomczaka w rozwój ekonomiki rolnictwa w Polsce. W: B. Klepacki, A. Kowalski, F. Tomczak, J. Wilkin, J.S. Zegar. *Znaczenie rolnictwa – perspektywa historyczna i międzynarodowa. Zbiór prac przygotowanych z okazji jubileuszu 80-lecia profesora Franciszka Tomczaka* (s. 37–44). Warszawa: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej.
 36. (2014). Osiągnięcia organizacyjne profesora Włodzimierza Siwińskiego w zakresie rozwoju szkolnictwa wyższego i nauki (szkic osiągnięć). W: A. Cieślak, J.J. Michałek (red.). *Niedoskonała globalizacja. Czy światowy system gospodarczy wymaga gruntownych reform? Księga jubileuszowa Profesora Włodzimierza Siwińskiego* (s. 22–25). Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
 37. (2015). *Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. Część IV: Finansowanie szkół wyższych ze środków publicznych* (ss. 115). Warszawa: Fundacja Rektorów Polskich, Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich (J. Wilkin – redakcja).
 38. (2015). Rolnictwo we wzajemnie połączonym świecie – relacja z 29. Konferencji Międzynarodowego Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnych (IAAE) w Mediolanie. *Więź i Rolnictwo*, 3, 147–156 (współautorstwo: K. Zawalińska, D. Milczarek-Andrzejewska).
 39. (2018). Profesor Marek Kłodziński – badacz, organizator, opiekun naukowy i człowiek wszechstronnie zaangażowany (w 80. rocznicę urodzin). *Więź i Rolnictwo*, 2, 9–11.
 40. (2018). *Raport środowiska naukowego PAN dotyczący integracji europejskiej i miejsca Polski w tym procesie* (s. 7–64). *Nauka*, 1 (J. Wilkin – redakcja).

41. (2019). Aleksander Łukaszewicz (1927–2019). Wspomnienie od przyjaciół. *Ekonomista*, 2, 142–144 (współautorstwo: J. Michałek).
42. (2019). Życiorys Profesora Eugeniusza Rychlewskiego. *Ekonomista*, 6, 657–658.
43. (2021). Prof. dr hab. Franciszek Tomczak (1932–2020). *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego*, 1, 136–137.
44. (2021). Prof. dr hab. Władysław Baka (1936–2021). *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego*, 1, 138–140.
45. (2021). Wspomnienie o prof. dr hab. Franciszku Tomczaku (1932–2020). *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*, 2, 10–15 (wersja angielska tamże).

Wywiady

1. (1987). Jak uczyć ekonomii? Z doc. dr. hab. Jerzym Wilkinem z Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego rozmawia Robert Drachal. *Wiadomości i Propozycje Przeglądu Technicznego*, 7, 17–20.
2. (1988). Co najbardziej niepokoi w rozpoczynającym się roku? – na takie pytania odpowiadają: [...]. *Wiadomości i Propozycje Przeglądu Technicznego*, 1, 2–9 (cała publikacja), 7–8 (wypowiedź J. Wilkina).
3. (1989). Co dalej? (2). *Wiadomości i Propozycje Przeglądu Technicznego*, 1, 2–13 (cała publikacja), 10–11 (wypowiedź J. Wilkina).
4. (1998). Przyłączyć wieś do Unii. Dyskusja: M. Makowiecki, J. Wilkin, E. Szot, M. Halamska, J. Seremak-Bulge. Rozmawiała R. Fiszer, *Europa*, 5, 4–8.
5. (1998). Pytania na Nowy Rok. Dyskusja: A. Ziemilski, A. Siemaszko, Z. Ambroziak, J. Wilkin, B. Balcerowicz, Ł. Turski. Rozmowę opracował P. Smoleński, *Gazeta Wyborcza*, 1, dodatek, 8–12.
6. (1998). Wieś polska: historyczny skansen, ekonomiczny relikw czy spichlerz Europy? Dyskusja: M. Wieruszewska, J. Sobociński, M. Halamska, J. Wilkin. Rozmowę opracowała I. Słodkowska, *Więź*, 6, 36–50.
7. (1999). Polityka społeczna: sfera zdeterminowani – sfera swobodnego wyboru. Forum dyskusyjne. Dyskusja: J. Balicki, M. Boni, K. Gorlach, A. Grzegorzczak, T. Kowalak, M. Książkowski, W. Kwaśniewicz, A. Łukaszewicz, A. Kukliński, J. Wilkin, G. Skąpska, M. Szczepański, J. Sztumski, C. Włodarczyk. *Problemy Polityki Społecznej*, 1, 105–136.
8. (1999). Wizje i rewizje: „Okragły stół” o gospodarce. Cz. 1. Dyskusja: K. Szwarz, Z. Sadowski, J. Lewandowski, M. Gil, J. Kropiwnicki, C. Józefiak, A. Tański, J. Wilkin, W. Baka, B. Fiedor, S. Golinowska. Rozmowę opracował A. Chmielewski, *Nowe Życie Gospodarcze*, 21, 41–44.
9. (1999). Wizje i rewizje: „Okragły stół” o gospodarce. Cz. 2–3. Dyskusja: Z. Sadowski, S. Golinowska, J. Wilkin, M. Gil, J. Lewandowski, J. Kropiwnicki,

- C. Józefiak, A. Wojtyna, S. Owsiak, B. Fiedor, K. Szwarc, A. Tański, W. Baka. Rozmowę opracował A. Chmielewski, *Nowe Życie Gospodarcze*, 22, 20–23.
10. (1999). Wizje i rewizje: „Okrągły stół” o gospodarce. Cz. 2–3. Dyskusja: Z. Sadowski, S. Golinowska, J. Wilkin, M. Gil, J. Lewandowski, J. Kropiwnicki, C. Józefiak, A. Wojtyna, S. Owsiak, B. Fiedor, K. Szwarc, A. Tański, W. Baka. Rozmowę opracował A. Chmielewski, *Nowe Życie Gospodarcze*, 23, 14–17.
 11. (2000). Społeczna kwestia wsi polskiej. Dyskusja: J. Danecki, K. Gilarek, K. Gorlach, L. Kocik, Z. Seręga, B. Fedyszak-Radziejowska, J. Wilkin, H. Podedworna, A. Sikorska, L. Ostrowski, G. Zabłocki, L. Frąckiewicz, K. Slany, B. Skrętowicz, E. Tarkowska, M. Zrałek, J. Piegza, E. Kośmicki, E. Psyk-Piotrowska, D. Szubert, P. Starosta. Rozmowę opracowali: K. Gorlach, A.M. Pyć, *Problemy Polityki Społecznej*, 2, 153–201.
 12. (2002). Rolnictwo w zaklętym kręgu – dyskusja redakcyjna. Rozmawiają: M. Brzóska, J. Wilkin, K. Dzierżawski, Z. Krzyżanowska. Oprac. K. Naszkowska, K. Niklewicz, *Gazeta Wyborcza*, 159, 20–21.
 13. (2004). Problemy modernizacji Polski w warunkach współczesnego kapitalizmu. Rozmawiają: W. Nieciński, W. Anioł, J. Baszkiewicz, L. Dziewięcka-Bokun, Z. Ejsmont, K.W. Frieske, L. Gilejko, R. Horodeński, M. Kabaj, T. Kowalik, P. Kozłowski, W. Markiewicz, W. Modzelewski, W. Morawski, Z. Morecka, M. Rakowski, A. Sadowski, Z. Sadowski, A. Stasiak, M. Tabin, J. Wilkin. *Problemy Polityki Społecznej*, 6, 13–124.
 14. (2005). Dlaczego powinniśmy wspomagać rolnictwo. Z prof. J. Wilkinem rozmawia K. Naszkowska, *Gazeta Wyborcza*, 237, 28.
 15. (2005). Jaka ekonomia społeczna w Polsce? J. Wilkin, J. Wardzińska, I. Wóycicka, A. Piechowski, T. Schimanek, W. Kamiński, C. Mieżejewski, C. Borzaga. *Trzeci Sektor*, 2, 83–93.
 16. (2006). Nie psuć. Dyskusja: A. Cymer, S. Gomułka, J. Wilkin, M. Weresa, M. Zuber, L. Jasiński, M. Misiak, E. Mączyńska. Oprac. E. Sonntag, *Nowe Życie Gospodarcze*, 7, 5–10.
 17. (2007). Podatki dla rolników. Z prof. J. Wilkinem rozmawia K. Naszkowska, *Gazeta Wyborcza*, 125, 31.
 18. (2009). Rolnikom nigdy nie było tak dobrze. Z prof. J. Wilkinem rozmawia S. Śmigiel, *Gazeta Wyborcza*, 98, 25.
 19. (2010). Uniwersytet w procesie przemian. Rozmowa z prof. dr. hab. Jerzym Wilkinem, *Nauka i Szkolnictwo Wyższe*, 1–2, 9–16.
 20. (2010). Wieś musi się zmienić i basta. Z prof. J. Wilkinem rozmawia K. Naszkowska, *Gazeta Wyborcza*, 171, 17.
 21. (2011). Dobry uniwersytet to bogaty uniwersytet. Rozmowa z prof. Jerzym Wilkinem, *Uniwersytet Warszawski. Pismo uczelni*, lipiec, 2–5.

22. (2011). Intensyfikacja rolnictwa nie jest wrogiem zrównoważonego rozwoju. Rozmowa z prof. Jerzym Wilkinem z Wydziału Nauk Ekonomicznych UW oraz Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, *Bezpieczeństwo i Higiena Żywności*, 12, 16–17.
23. (2015). Partnerstwo na rzecz instytucjonalizacji gospodarki społecznej. Wywiad z J. Hausnerem, J. Wilkinem, W. Kwaśnickim. Rozmawia A. Pacut, A. Korycki, *Społeczeństwo Obywatelskie*, 1/2, 55–87.
24. (2016). Rozmowy z polskimi ekonomistami. G. Konat, T. Smuga (red.). *Paradoksy ekonomii. Rozmowy z polskimi ekonomistami* (rozmowa z J. Wilkinem – s. 445–473). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
25. (2018). Maść na Brukselę. Polska nowa wieś. Z prof. J. Wilkinem rozmawia M. Rabij, *Tygodnik Powszechny*, 33, 14–17.
26. (2019). Władza za nieróbstwo. Rozmowa z prof. Jerzym Wilkinem, ekonomistą, o tym, dlaczego mimo protestów rolników popularność PiS na wsi nie maleje, *Niezbędnik współczesny (Polityka)*, 23–27.
27. (2020). Koniec tego raj. Dlaczego ten kryzys jest nietypowy? Z prof. J. Wilkinem rozmawia K. Naszkowska, *Gazeta Wyborcza*, 80, 16–17.
28. (2020). Rozwiązaniem dla rolników i sadowników jest łączenie się producentów i tworzenie silnych organizacji. W: *Fajny kraj do życia. Rozmowy Michała Sutowskiego*. Rozmówcy: Erbel, Libura, Łukasiewicz, Petelczyc, Popkiewicz, Rozwadowska, Sawulski, Wolański, Wilkin, Zahorska (s. 168–189). Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej.
29. (2021). Polski Ład, czyli nowe szaty cesarza. *Rzeczpospolita*, 8 listopada 2021, 260, A20.
30. (2022). Głodny nie pyta, skąd płynie zboże. Rosjanie niszczą silosy, kradną plony, minują pola. Kiedy zabraknie zboża z Ukrainy, Chińczycy, Hindusi i Arabowie zapłacą każdą cenę za rosyjskie. Z prof. J. Wilkinem rozmawia K. Naszkowska, *Gazeta Wyborcza*, 129, 18–19.
31. (2022). Polityka rolna. Opinie i komentarze, *Przedsiębiorca Rolny*, 2, 38–39.

Podziękowania

Składam podziękowanie mgr Beacie Górczyńskiej – starszemu bibliotekarzowi i archiwistce Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN za pomoc uzyskaną w przygotowaniu niniejszej bibliografii.